

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Triin Tammeorg

**EELKOOLIEALISTE LASTE ARVAMUSED ÕUES KUNSTI TEGEMISE MÕJUST
FÜÜSILISELE, VAIMSELE JA SOTSIAALSELE HEAOLULE**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: MA, Irja Vaas

Tartu 2025

Kokkuvõte

EELKOOLIEALISTE LASTE ARVAMUSED ÕUES KUNSTI TEGEMISE MÕJUST FÜÜSILISELE, VAIMSELE JA SOTSIAALSELE HEAOLULE

Eesmärk oli välja selgitada eelkooliealiste laste (6-7-aastaste) arvamused ja kogemused kunsti tegemise kohta õues ning selle mõju nende füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele heaolule.

Uuring viidi läbi kvalitatiivse uurimismeetodina poolstruktureeritud intervjuude kaudu.

Valimisse kuulus 21 last vanuses 6–7 aastat. Tulemused näitasid, et õues toimuvad kunstitegevused toetavad laste kehalist aktiivsust, ergutavad loovust, pakuvad rõõmu ja aitavad kaasa sotsiaalsete suhete arengule. Uurimuses järeldati, et looduslik õpikeskkond pakub mitmekesiseid võimalusi laste eneseväljenduseks ja toetab nende terviklikku arengut.

Uuring pakub teadmisi õpetajatele ja lapsevanematele lapsekeskse ning toetava õpikeskkonna kujundamiseks.

Võtmesõnad: koolieelne iga, õuesõpe, kunstitegevus, laste heaolu, looduslik õpikeskkond

Abstract

PRESCHOOL CHILDREN'S PERCEPTIONS OF THE IMPACT OF OUTDOOR ART ACTIVITIES ON THEIR PHYSICAL, MENTAL AND SOCIAL WELL-BEING

The aim was to find out the opinions and experiences of preschool children (aged 6–7) regarding creating art outdoors and its impact on their physical, mental, and social well-being.

The sample consisted of 21 children aged between 6 and 7. The results show that outdoor art activities support children's physical activity, stimulate creativity, bring joy, and contribute to the development of social relationships. The study concludes that a natural learning environment offers diverse opportunities for children's self-expression and supports their holistic development. The research provides teachers and parents with insights to create child-centered and supportive learning environments.

Keywords: preschool age, outdoor learning, art activities, child well-being, natural learning environment

Sisukord

Kokkuvõte	2
Abstract	2
Sisukord.....	3
Sissejuhatus	4
Teoreetiline ülevaade	5
Metoodika.....	8
Valimi kirjeldus	8
Andmekogumismeetod	10
Andmete analüüs	11
Tulemused	13
Laste kogemused kunsti tegemisel õuekeskkonnas.....	13
Füüsiline keskkond	13
Vaimne keskkond	14
Sotsiaalne keskkond	15
Arutelu.....	16
Tänu sõnad	18
Autorsuse kinnitus.....	19
Kasutatud kirjandus.....	20
Lisad	23
Lisa 1. Intervjuu kava	23
Lisa 2. Uurijapäeviku väljavõte.....	25
Lisa 3. Kodeerimise näide	26
Lisa 4. Koodipuu	27

Sissejuhatus

Koolieelses lasteasutuses pööratakse suurt tähelepanu loodusliku õpikeskkonna tähtsusele laste arengu toetamisel. Uuringutes on järjest rohkem tähelepanu pööratud õuesõppele, kuna see pakub lastele vahetut kokkupuudet loodusega, mis toetab nende kognitiivset, emotsionaalset ja füüsilist arengut (Dahlgren & Szczepanski, 2006; Witthohn, 2021). Varasemad uurimused on näidanud, et looduslik keskkond aitab lapsel arendada erinevaid oskusi, näiteks mõjutab õues õppimine positiivselt laste sotsiaalset suhtlemist, õpetab lahendama probleeme, suurendab füüsilist aktiivsust ja toetab keskendumisvõimet (Guerra & Villa, 2020; Frances *et al.*, 2024; He, 2024; Zhang *et al.*, 2024).

Ka Eestis on teadlikkus õuesõppe olulisusest kasvanud ning üha enam mõistetakse selle potentsiaali laste mitmetasandilise arengu toetamisel. Siiski näitas Eestis läbiviidud uuring, et õpetajad peavad õuesõpet oluliseks, kuid kasutavad seda harva (Tuuling *et al.*, 2018). Õpetajad on välja toonud mitmeid takistusi, nagu ebasoodsad ilmastikutingimused, sobivate vahendite ja ressursside puudus ning piiratud võimalused õuealade arendamiseks. Need tegurid piiravad otseselt õpetajate võimalusi õuesõpet edukalt ellu viia (Tuuling *et al.*, 2018; Harris, 2021; Frances *et al.*, 2024). Samuti on rõhutatud õpetajate ebakindlust ja kogemuste vähesust, mis mõjutavad nende valmisolekut ja suutlikkust kasutada õuesõpet sihipäraselt (Guerra & Villa, 2020; Harris, 2021). Nimetatud väljakutsed viitavad vajadusele arendada koolieelsete lasteasutuste õuekeskkondi ning pakkuda õpetajatele tuge ja koolitusi, et võimaldada lastel õppida looduslähedases ja turvalises keskkonnas (Acar, 2014).

Varajases lapsepõlves kujunevad õppimisharjumused ja väärtushinnangud, mistõttu on oluline pakkuda lapse arengut toetavaid kogemusi looduslikus õpikeskkonnas. Frances *et al.* (2024), He (2024) ja Zhang *et al.* (2024) on oma uuringutes välja toonud, et õues õppimine mitte ainult ei soodusta laste vaimset ja füüsilist tervist, vaid toetab ka nende akadeemilist ja sotsiaal-emotsionaalset arengut. Õues õppides on lastel suurem võimalus liikuda, hingata värsket õhku ja parandada keskendumisvõimet (Dahlgren & Szczepanski, 2006). Õuesõpe pakub võimalust paremini mõista loodust, suurendab motivatsiooni ning loob positiivseid suhteid eakaaslastega (Dahlgren & Szczepanski, 2006; Acar, 2014). Seejuures on oluline tervisekaitseõuete tähtsus ja vajadus suunata enamus õppetegevusest õue (Tervisekaitseõued koolieelses lasteasutuses..., 2010), mis mitte ainult ei soodusta laste tervislikku elustiili, vaid pakub ka rikkalikke õppimisvõimalusi, toetades kognitiivset ja motoorset arengut. Integreerides loodusliku õpikeskkonna akadeemilise ja sotsiaalse

õppeprotsessiga ning toetades terviklikku arengut, on õuesõpe koolieelsetesse lasteasutustesse oluline laste tervise ja õppimisvõimaluste parandamisel.

Õuesõppe kui loodusliku õpikeskkonna kasutegureid on uuritud laialdaselt nii õpetajate kui ka laste vaatenurgast, kuid oluliselt vähem on tähelepanu pööratud loovate tegevuste, eriti kunsti tegemise, mõjule laste heaolule. Varasemad uurimused kinnitavad, et looduslikud stiimulid, nagu puud, kivid ja muud keskkonnast leitavad materjalid, toetavad laste käelisi oskusi ning avardavad nende loovust (Kiewra & Veselack, 2016; Vahter, 2017). Samas on seni vähe uuritud, kuidas lapsed ise kunsti loomist looduses kogevad ning millisena nad tajuvad selle mõju oma heaolule.

Selle töö eesmärk on täiendada varasemaid uurimusi, tuues esile 6–7-aastaste laste arvamused ja kogemused õues kunsti tegemise mõjust nende füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele heaolule. Rootsisis tehtud uuring tõi välja, et õpetajad tajuvad õues õppimise positiivset mõju laste sotsiaalsele, emotsionaalsele, kognitiivsele ja füüsilisele arengule (Witthohn, 2021), kuid laste enda vaatenurk on olnud vähe käsitletud. Seetõttu keskendub käesolev uurimus just laste isiklikele kogemustele ja arvamustele. Kasutades kvalitatiivset uurimismeetodit, kogutakse andmeid intervjuude kaudu, et mõista paremini, millist tähendust ja mõju omavad lastele kunstitegevused looduslikus keskkonnas. Selline lähenemine aitab kujundada teadlikumat ja lapse vajadustest lähtuvat õppimis- ja mängukeskkonda koolieelses hariduses.

Teoreetiline ülevaade

Õuesõpe on pedagoogiline lähenemisviis, mis põhineb kogemuslikul õppimisel looduskeskkonnas. Sellel on tugevad seosed loovuse, kognitiivsete ja sotsiaalsete oskuste arendamisega (Dahlgren & Szczepanski, 2006). Õuesõpe kui õpikeskkond jaguneb erinevateks aspektideks: füüsiline, vaimne ja sotsiaalne keskkond, mille mõju saab analüüsida enesemääratlemise teooria abil. Enesemääratlemise teooria keskendub inimeste motivatsioonile, isiksuse arengule ja heaolule, tuues esile autonoomia, pädevuse ja seotuse kui inimeste põhivajadused (Ryan & Deci, 2000; Deci & Ryan, 1985; Ryan & Vansteenkiste, 2023). Uuringud näitavad, et keskkonnad, mis toetavad neid vajadusi, soodustavad suuremat sisemist motivatsiooni ja õppimise omaksvõtmist (Ershadi & Winner, 2020). Eesti kontekstis on Mikk Sarv defineerinud õuesõpet kui õppimist ehedas looduskeskkonnas läbi vahetu kogemise, ise tegemise ja kogetu teistele vahendamise kaudu (Dahlgren & Szczepanski, 2006), mis haakub hästi enesemääratlemise teooria põhimõtetega. Kogemuslik lähenemine,

mis seob füüsilise aktiivsuse, vaimse kohalolu ja sotsiaalse suhtluse, toetab laste arengut mitmekülgsest ning rikastab kogu õppeprotsessi (Guerra & Villa, 2020; Frances et al., 2024).

Looduskeskkond mängib olulist rolli laste tunnetuslikus ja loovas arengus, pakkudes mitmekesiseid sensoorseid stiimuleid, mis toetavad kogemuste loomist ja mõtestamist. Rikkalikud nägemis-, kuulmis-, lõhna- ja liikumisaistingud aitavad lastel luua seoseid ümbritseva keskkonna ja oma tegevuste vahel (Dahlgren & Szczepanski, 2006; Guerra & Villa, 2020; Timoštšuk, 2005). Füüsiline keskkond toetab ka lapse autonoomiat, võimaldades iseseisvalt valida tegevusi ja liikuda vastavalt oma huvidele ja vajadustele. Õues tegutsemine pakub avastamisvõimalusi ja looduslähedast õpikogemust, mida saab lõimida kunstitegevustesse ja teiste valdkondadega. Selline lähenemine aitab lastel mõtestada oma kogemusi ja tugevdab seotust looduskeskkonnaga. Seetõttu peaks lasteaiad kasutama rohkem õuealaseid, mis toetavad õppimist ja pakuvad lastele võimalusi loomulikuks liikumiseks, uurimiseks ja mänguliseks tegutsemiseks (Acar, 2014).

Õues toimuvad kunstitegevused, nagu joonistamine ja meisterdamine looduslike materjalidega, pakuvad lastele inspireerivaid võimalusi loovaks eneseväljenduseks (Vahter, 2017). Sellised tegevused arendavad ka käelisi ja motoorseid oskusi ning aitavad lastel mõista looduslike materjalide väärtust (Tuuling et al., 2018; Kiewra & Veselack, 2016). Lapsed kogevad looduslikes keskkondades kunstitegemise ajal meditatiivseid ja kohaloleku hetki, mis toetavad nende keskendumisvõimet ja aitavad maandada ärevust (Frances et al., 2024). Õues viibimine ja füüsiline aktiivsus toetavad laste tervislikku arengut, pakkudes neile võimalusi liikumiseks ja loodusega kontakti loomiseks (Frances et al., 2024). Sellised kogemused arendavad lapse autonoomiat ja enesejuhtimist, mis on enesemääratlemise teooria kesksed komponendid.

Inimesed on loomult uudishimulikud ning nende arengut ja motivatsiooni mõjutab oluliselt neid ümbritsev keskkond, mis võib avaldada mõju nii positiivselt kui ka negatiivselt (Ryan & Deci, 2000). Laste puhul on oluline toetada nende autonoomiat, kogemusi ja pädevust kogu arengutee vältel, sest need on seotud aju- ja füsioloogiliste protsessidega (Ryan & Deci, 2000; Ryan & Vansteenkiste, 2023). Õuekeskkond toetab laste loomulikku uudishimu ja motivatsiooni, kuna tegevus seal on vabam ja vähem piiratud kui klassiruumis (Acar, 2014). Õpetajate sõnul parandab õues viibimine laste keskendumisvõimet ning annab neile võimaluse vajadusel omaette tegutseda (Witthohn, 2021). Välitingimustes toimuvad kunstitegevused pakuvad rahulikku, turvalist ja hinnanguvaba keskkonda, kus lapsed saavad tunda end hästi ning väljendada end vabalt ja enesekindlalt (Frances et al., 2024). Sellises keskkonnas toimuvad loovad kunstitegevused aitavad lastel mõtestada oma emotsioone ja

kogemusi, luues aluse emotsionaalsele tasakaalule ja tugevdades nende enesekindlust. Vahetu kogemuse ja meelte kaudu õppimine loob tähenduslikke seoseid mõtete ja tunnete vahel, mis toetab lapse maailma- ja minapildi kujunemist ning emotsionaalse intelligentsuse arengut.

Lapsed, kes osalevad loovates tegevustes looduslikes tingimustes, on rõõmsamad, rahulikumad ja tunnevad end rohkem “iseendana”, mis tugevdab nende minapilti ja eneseusku (Frances et al., 2024). Õuekeskkond võimaldab lastel tegutseda vabas tempos ja endale sobival viisil, mis toetab nende autonoomiat ning soodustab sisemist motivatsiooni. Tunnetuslik õppimine loob lastes tähenduslikke seoseid mõtete ja emotsioonide vahel, mis kiirendab maailmapildi kujunemist ja emotsionaalset arengut. Eriti olulist mõju lapse sisemisele arengule avaldab vaimne keskkond, pakkudes võimalusi refleksiooniks ja loominguliseks eneseväljenduseks ilma hinnanguid kartmata. Selline turvaline ja hinnanguvaba ruum soodustab loovust, emotsionaalset tasakaalu ning aitab kaasa lapse individuaalsele arengule (Frances et al., 2024). Seetõttu mängib vaimne keskkond kesket rolli lapse enesetunde, loovuse ja sisemise tasakaalu arengus.

Õuesõpe võimaldab lastel tegutseda väljaspool rühmaruumi, pakkudes neile mitmekesisemaid kogemusi, mis tõstab laste motivatsiooni ja suurendab empaatiat looduse vastu (Nevanen et al., 2014; Witthohn, 2021). Lapsed, kes osalevad õppetegevustes looduslikus keskkonnas, on sageli rohkem motiveeritud ning omandavad teadmisi sügavamal ja tähenduslikumal moel (Claiborne et al., 2020). Õppetegevuste kavandamine õues äratav lastes uudishimu, laiendab nende silmaringi, toetab sotsiaalsete oskuste arengut ning soodustab koostööd ja vastutustunnet. Vabas ja looduslähedases keskkonnas tekivad lastel loomulikud võimalused suhtlemiseks, ideede jagamiseks ja üksteise toetamiseks, mis tugevdab sotsiaalset sidusust. Kui täiskasvanud ei hinda laste loomingut tulemise põhjal, vaid toetavad protsessi ja uurimist, tekib lastel suurem julgus katsetada ning see soodustab eneseväljendust ja loovust (Frances et al., 2024). Selline lähenemine toetab loovuse ja eneseväljenduse arengut ning aitab kujundada turvalist ja toetavat sotsiaalset keskkonda, kus igal lapsel on võimalus kogeda edu ja kuuluvustunnet.

Õues kunsti loomine aitab kaasa laste sotsiaalsete ja keeleliste oskuste kujunemisele, kuna tegevused toimuvad sageli grupis ning eeldab omavahelist suhtlemist, ideede jagamist ja üksteisega arvestamist (Basak & Erdem, 2022). Lapsed õpivad oma mõtteid ja tundeid sõnastama ning teisi kuulama, mis toetab nii emotsionaalset kui ka keelelist arengut. Looduslikus keskkonnas toimuv ühine loomeprotsess loob usaldusliku ja kuuluvust soodustava raamistikku. Õpetajad näevad õuesõpet väärtusliku vahendina, mis soodustab laste iseseisvat tegutsemist, loovust ja eneseväljendust, arendades samal ajal ka algatusvõimet ja

koostööoskusi (Cremin et al., 2015; Ershadi & Winner, 2020). Lapse loovus ja sotsiaalne eneseteostus kujunevad suuresti läbi ühiskondlike kogemuste, mistõttu on oluline kasutada mitmekesiseid õpikeskkondi, mis toetavad lapse sotsiaalset arengut, loovust ja kuuluvustunnet (Gariboldi & Catellani, 2013).

Selle töö uurimisprobleemiks on teada saada koolieelsete laste arvamused õues kunstitegevuste läbiviimise kohta ning kuidas lapsed tajuvad õues kunsti loomise mõju nende füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele keskkonnale. Kuigi kunstitegevusi on varasemalt uuritud mitmest aspektist, on spetsiifiliselt õues kunsti tegemise kasulikkust käsitletud vähe. Lasteaias keskendutakse lapse terviklikule arengule, võttes arvesse sotsiaalseid ja emotsionaalseid aspekte, mistõttu ei saa haridus piirduda üksnes siseruumis toimuvaga (Acar, 2014; Erdem, 2018). Lapsed sünnivad potentsiaaliga, mis võimaldab neil olla oma tegevustes loovad, ning õpetajate ülesanne on seda loovust toetada, pakkudes vahendeid ja enesekindlust (Gariboldi & Catellani, 2013; Cremin et al., 2015). Käesolev uurimistöö võib pakkuda õpetajatele ja lapsevanematele väärtuslikku teavet sobivamate õpi- ja mängukeskkondade loomiseks.

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada eelkooliealiste laste (6-7-aastaste) arvamused ja kogemused kunsti tegemise kohta õues ning selle mõju nende füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele heaolule.

Töö hüpotees(id) ja/või uurimisküsimused

1. Millised on 6-7-aastaste laste kogemused kunsti tegemisel õuekeskkonnas?
2. Kuidas lapsed ise tajuvad õues kunsti tegemise mõju oma füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele keskkonnale?

Metoodika

Andmeanalüüsiks kasutatakse kvalitatiivset sisuanalüüsi, mille eesmärk on tuvastada ja analüüsida laste arvamusi ja kogemusi. Analüüsis rakendati induktiivset lähenemist, kuna varasemad sarnased uuringud selles valdkonnas on piiratud. Kvalitatiivne sisuanalüüs sobib hästi, sest keskendub laste otseste kogemuste ja arvamuste tõlgendamisele. Grupiintervjuud ja kvalitatiivne sisuanalüüs koos toetavad uurimuse eesmärki, võimaldades saada detailset ja mitmekesist infot laste arvamuste kohta.

Valimi kirjeldus

Valimi moodustamisel kasutati mittetõenäosuslikku kombineeritud valimit, mis hõlmas nii eesmärgipärast kui ka mugavusvalimit. See tähendab, et uuritavad valiti välja kindlate

kriteeriumite alusel ning uuringusse kaasati neist kõige kergemini kättesaadavad osalejad (Rämmer, 2014). Valimi moodustasid 21 last vanuses 6-7 aastat, kellest 10 olid tüdrukud ja 11 oli poisid. Uuritavatest 11 käisid eralasteaias ja 10 munitsipaallasteaias. Mõlemas lasteaias lähtuti koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, kuid igapäevatöö korraldus, õppetegevuste ülesehitus ja õpikeskkond (nt ruumilahendus, õueala võimalused, tegevusvahendid) võisid erineda vastavalt asutuse sisekorrale ja õpetajate lähenemisele. Laste konfidentsiaalsuse tagamiseks kasutati analüüsis pseudonüüme, mis ei võimalda osalejaid isikutena tuvastada.

Uurimuse valimiks olid koolieelses lasteasutuses käivad lapsed, kelle arvamusi koguti poolstruktureeritud grüpiintervjuude kaudu. Poolstruktureeritud intervjuud annavad vestlusele selge struktuuri, kuid võimaldavad lastel jagada ka oma individuaalseid kogemusi ja arvamusi. Kokku küsitleti 21 last, tehes ühe individuaalse prooviintervjuu ja neli intervjuud 5-liikmelistes grüppides. Väikestes grüppides toimuvad intervjuud soodustavad lapselikke arutelusid ja võimaldavad kõigil osalejatel oma mõtteid väljendada, pakkudes seejuures sotsiaalset tuge ja julgustust (Vihalemm, 2014). Lastel võib olla mugavam jagada oma mõtteid teiste laste juuresolekul. See võib suurendada avatust ja aidata esile tuua individuaalseid vaatenurki. Samas võib grüpis tekkida olukordi, kus mõned lapsed osalevad aktiivsemalt kui teised, mistõttu leppisime enne intervjuud lastega kokku, et kõik saavad oma arvamust avaldada, vastamiseks tõstetakse kätt ning kõik vastused on võrdselt olulised ja õiged. Intervjuud viidi läbi ajavahemikus 4. veebruar 2025 kuni 1. aprill 2025 lastele tuttavas keskkonnas, et tagada nende mugavus ja avatus.

Uuringusse kaasati lapsed mugavusvalimi põhimõttel – valimisse kuulusid lapsed, kelle küsitlemine oli uuritava jaoks praktiliselt teostatav. Lapsed valiti kättesaadavuse ja vanuse sobivuse alusel, et tagada uuringu eesmärgile vastav valim. Kõigi valimisse kuulunud laste kodune keel oli eesti keel. Uuringus osalenud lasteaiades ei olnud eraldi õuesõppe lähenemist, mistõttu sõltus õues kunsti tegemise praktika konkreetsest rühmast ja õpetajast. Seetõttu ei ole tõenäoline, et laste erinev kokkupuude õuesõppega oleks uuringu tulemusi märkimisväärselt mõjutanud.

Valimi suuruseks valiti 21 last, kuna see oli piisav, et saada uurimuse jaoks mitmekesist ja sisukat infot, samas säilitades uurimuse teostatavuse antud ajavahemikus. Väiksem valim võimaldas süvitsi analüüsida laste arvamusi ja kogemusi, pakkudes detailset ülevaadet uuritavast nähtusest. Uuringus osalesid kõik lapsed vabatahtlikult ning nende vastuseid küsitleti analüüsis anonüümselt ja üldistatult. Kuna osalejad olid alaealised, küsiti eelnevalt vanematelt kirjalik nõusolek. Vanematega võeti isiklikult ühendust, tutvustati

uurimuse eesmärki ning vastati tekkinud küsimustele, et tagada teadlik ja informeeritud osalemine.

Andmekogumismeetod

Andmekogumismeetodina kasutati uurimuses poolstruktureeritud intervjuud, mis viidi läbi väikestes gruppides. Poolstruktureeritud intervjuu oli antud uuringus sobiv meetod, kuna see võimaldab paindlikkust küsimuste esitamisel. Intervjuu käigus sai vastavalt vestluse dünaamikale kohandada küsimuste järjekorda ning lisada täiendavaid küsimusi, et saada põhjalikumaid vastuseid (Lepik, Harro-Loit, Kello, Linno, Selg, & Strömpl, 2014). Intervjuu kava koostamisel lähtuti uurimistöö teoreetilisest raamistikust ning see seoti töö eesmärkide ja uurimisküsimustega. Kava jagati neljaks osaks, kus esimene osa keskendus sissejuhatavate küsimuste esitamisele ja järgnevad kolm osa keskendusid vastavalt füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele keskkonnale.

Intervjuud viidi läbi küll erinevates ruumides, kuid igale grupile tuttavas ja turvalises keskkonnas, mis kuulus laste igapäevase lasteaiaelu juurde. Kuna ruumid olid lastele harjumuspärased, võis see aidata neil end vestluse käigus vabamalt tunda. Erinevates keskkondades läbiviidud intervjuud ei mõjutanud märgatavalt vastuste sisu ega laste aktiivsust. Mõningatel juhtudel võis ruumi rahulikkus ja suurus mõjutada vastuste pikkust, kuid olulisemaks teguriks laste väljendusjulguses osutus usalduslik suhe küsitlajaga.

Uuringu usaldusvääruse tõstmiseks viidi veebruaris 2025 läbi prooviintervjuu ühe lapsega. Selle eesmärk oli harjutada intervjuu läbiviimist ning hinnata küsimuste sobivust, keskendudes küsimuste arusaadavusele, selgusele ja formaadi sobivusele, et tagada uurimisküsimuste jaoks piisavad vastused. Samuti võimaldas prooviintervjuu määrata intervjuu ligikaudse kestuse. Prooviintervjuu mängis olulist rolli andmekogumise kvaliteedi parandamisel. Kuigi muudatused küsimustes olid peamiselt seotud sõnastuse lihtsustamisega, võimaldas see lastel küsimusi paremini mõista ning vastata vabamalt ja põhjalikumalt. Üks küsimus eemaldati, kuna selle sisu kattus osaliselt mõne teise küsimusega. Pärast prooviintervjuud tehtud muudatused aitasid lastel paremini mõista, mida neilt oodati, mis soodustas sujuvamat ja sisukamat vestlust. Kuna sõnalised muudatused prooviintervjuus ei mõjutanud olulisel määral küsimuste tähendust, kasutati selle käigus kogutud andmeid ka uurimistulemuste määratlemiseks. Kokku viidi läbi üks individuaalne intervjuu (prooviintervjuu) ja neli grupiintervjuud. Intervjuu kava on esitatud lisa 1.

Intervjuud salvestati nutitelefoniga, kasutades rakendust "Helisalvestaja". Enne intervjuude salvestamist selgitas töö autor igale intervjuueeritavale uurimistöö teemat,

eesmärki ja olulisust. Samuti tutvustati intervjuu läbiviimise protsessi ning rõhutati anonüümsust ja küsiti luba vestluse salvestamiseks. Üheteistkümne uuritavaga oli autor varasemalt tuttav, seega enesetutvustus ei olnud vajalik, kuid kümnele võõrale uuritavale tutvustas autor ennast enne intervjuu algust. Kogu ettevalmistav suhtlus toimus enne salvestuse alustamist ning salvestati vaid intervjuu kava põhjal toimunud vestlus. Pärast prooviintervjuud oli pikim läbiviidud intervjuu 39 minutit ning lühim kestis 19 minutit. Eralasteaias läbiviidud intervjuude kestus jäi vahemikku 38–39 minutit, samas kui munitsipaallasteaias toimunud intervjuud kestsid mõlemad 19 minutit. Selline erinevus intervjuude pikkuses võib olla seotud laste avatuse ja väljendusjulgusega. Ajaliselt pikemad intervjuud viidi läbi autorile tuttavate lastega tema enda töökohas, kus usalduslik suhe oli juba eelnevalt loodud. See võis mõjutada laste valmisolekut pikemalt ja põhjalikumalt oma mõtteid jagada. Samuti tundsid need lapsed end vestluses vabamalt, mis soodustas sisukamat arutelu. Lühimad intervjuud viidi läbi laste jaoks tuttavas keskkonnas, kuid lastega, kes ei olnud uurijaga varem kokku puutunud. Usaldusliku suhte puudumine võis mõjutada nende avatust ning vähendada initsiatiivi vestluses osalemisel.

Töö autor täitis usaldusväärse suurendamiseks uurimisprotsessi jooksul uurijapäevikut, kuhu tehti sissekandeid kogu intervjuueerimise protsessi kohta. Uurijapäeviku eesmärgiks oli uurimisprotsessist parema ülevaate saamine, dokumenteerimine ja reflekteerimine. Sissekannetes kajastati intervjuueerija mõtted andmete kogumisel, intervjuu kulgu ning üldist läbiviimist, mille põhjal tehti märkmeid ja tähelepanekuid, et järgmisi intervjuusid paremini läbi viia. Päevikut täideti pärast iga intervjuud, et kirja saaksid kõik intervjuu ajal tekkinud mõtted ja tähelepanekud. Uurijapäevik toetas uurimisprotsessi läbipaistvust ja aitas dokumenteerida olulisi tähelepanekuid. Väljavõtte uurijapäevikust on toodud lisas 2.

Andmete analüüs

Uuringu andmete analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset-induktiivset sisuanalüüsi, et mõista laste arvamusi nende vaimse, sotsiaalse ja füüsilise heaolu kohta õues kunsti tegemisel. Induktiivne sisuanalüüs võimaldab tuvastada mustreid ja teemasid, mis tulenevad otse uuritavatel andmetelt, ilma et oleks eelnevalt kindlaks määratud kategooriaid või teoreetilisi suundi (Kalmus, Masso & Linno, 2015). Kogu analüüsi käigus oli eesmärgiks saada süvitsi minev arusaam laste kogemustest ja vaatenurkadest. Andmeanalüüsi esimene etapp oli intervjuude transkribeerimine. Prooviintervjuu transkribeeriti täielikult käsitsi, mis oli ajamahukas protsess ja võttis aega ligikaudu üheksa tundi. Ülejäänud intervjuud

transkribeeriti automaatselt kõnetuvastuskeskkonnas tekstiks.ee, kust saadud transkriptsioonid vaadati üle ja täiendati käsitsi. Iga intervjuu läbivaatamine ja parandamine kestis sõltuvalt intervjuu pikkusest umbes kaks kuni neli tundi.

Pärast transkribeerimist viidi läbi andmete kodeerimine. Kodeerimiseks kasutati QCAmapi tarkvara, mis võimaldab kvalitatiivsete andmete analüüsi, kategoriseerimist ja sarnaste mustrite tuvastamist. Kodeerimine oli induktiivne ja lähtus andmetest endist, ilma et oleks eelnevalt määratud koodide süsteemi. Kõiki transkribeeritud intervjuude lõike loeti mitmeid kordi, et leida uurimisküsimuste seisukohalt tähenduslikud üksused. Igale tähenduslikule mõttele määrati kood, mis iseloomustas antud lõigu sisu. Koodide määramisel lähtuti iga intervjuu lõigu tähendusest ja uurimisküsimuste raamistikust, et tagada analüüsi fokuseeritus. Töö autoril puudus varasem praktiline kogemus andmete kodeerimisega. Vajalikud teadmised kodeerimisprotsessi teoreetilisest taustast ja praktilistest lähenemisviisidest omandati Tartu Ülikooli aines *Uurimismeetodid haridusteadustes* ning iseseisva õppimise käigus. Kodeerimise näide on toodud lisas 3 ja koodipuu on toodud välja lisas 4.

Pärast koodide määramist koondati sisult sarnased koodid kategooriatesse. Kategooriate loomisel keskenduti laste arvamuste ja kogemuste täpsusele ning tähenduslikkusele. Need kategooriad peegelduvad uurimisküsimustes seatud eesmärkides ja aitavad struktureerida andmeid vastavalt uuritavatele teemadele. Koondatud kategooriad moodustasid struktureeritud raamistikud, mis kajastasid laste füüsilise, vaimse ja sotsiaalse heaolu erinevaid aspekte, mis aitasid vastata uurimisküsimusele.

Esimesele uurimisküsimusele – *Millised on 6–7-aastaste laste kogemused kunsti tegemisel õuekeskkonnas?* – vastamiseks loodi üks üldkategooria Kogemused, mille alla koondusid kolm koodi: *mida tehakse, sagedus ja laste ideed*.

Teisele uurimisküsimusele – *Kuidas lapsed ise tajuvad õues kunsti tegemise mõju oma füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele heaolule?* – vastamiseks loodi kolm kategooriat vastavalt heaolu erinevatele dimensioonidele:

1. Füüsiline keskkond, millele loodi neli koodi: *looduslikud materjalid, takistused, asukoht ja aastaajad*;
2. Vaimne keskkond, mille alla koondusid koodid: *soovid, tunded, võimalus ise valida ja põnevus*;
3. Sotsiaalne keskkond, millele määrati kaks koodi: *tagasiside ja kaaslane*.

Tulemused

Tulemused on esitatud vastavalt uurimisküsimustele ning töö teoreetilisele raamistikule. Esiteks tuuakse välja laste kogemused kunsti tegemisel õuekeskkonnas. Seejärel käsitletakse laste hinnanguid õues kunsti tegemise mõjule kolmel heaolu tasandil: füüsiline, vaimne ja sotsiaalne. Kõiki aspekte toetavad laste enda ütlused ja näited, mis on kogutud intervjuude käigus.

Laste kogemused kunsti tegemisel õuekeskkonnas

Andmeanalüüsist ilmnas, et laste kogemused kunsti tegemisel õues on mitmekesised ja tihedalt seotud nii tegevuste valiku, nende sageduse kui ka isiklike ideede ja algatustega. Intervjuudes mainisid enamik lapsi, et nad on osalenud erinevates kunstitegevustes, nagu joonistamine, maalimine, voolimine, meisterdamine. Kõige sagedamini töid lapsed esile joonistamise ja maalimise. Lisaks kasutati õues kunsti tegemiseks sageli looduslikke materjale, nagu käbid, oksad, liiv, lilled, lehed ja marjad, mis pakkusid lastele loovaid võimalusi.

„Võtsin lehe ja vajutasin selle värviga paberile, tuli ilus muster.“ (Laps 3)

Kunstitegevuste sagedus sõltus nii ilmastikuoludest kui ka laste isiklikust huvist. Enamik lapsi tõi välja, et nad sooviksid sagedamini õues kunsti teha, kuid ilmastikutingimused, eriti vihm ja tugev tuul, seadsid sageli piiranguid. Sellest hoolimata väljendasid lapsed entusiasmi ja soovi kunstitegevustega jätkata isegi keerulisemates tingimustes.

„Kui tuul on, siis paber lendab ära, aga ikka tahan teha.“ (Laps 7)

Laste loomingulised ideed pärinesid sageli otseselt ümbritsevast keskkonnast. Looduse vahetu kogemine mõjutas nende kunstitöid, pakkudes inspiratsiooni nii teemade kui ka kujundite osas. Paljud lapsed ütlesid, et saavad ideid ümbrusest: puudest, taimedest, loomadest või lihtsalt sellest, mida nad parasjagu näevad.

„Nägin konna ja joonistasin selle koos tiigiga, see oli lõbus.“ (Laps 6)

„Maalida meeldib, sest tuul teeb värviga naljakaid asju!“ (Laps 2)

Füüsiline keskkond

Laste kogemustes ilmnas, et füüsiline keskkond – loodus, ruumipaigutus, materjalide mitmekesisus ning aastaegade ja ilmastiku vaheldumine – mängis nende kogemustes olulist rolli kunsti tegemisel õuekeskkonnas. Tulemuste analüüsis eristus neli peamist teemat:

looduslikud materjalid, tegevuspaikade valik, ilmastiku ja aastaegade mõju ning kunstitegevusi takistavad tegurid.

Looduslikud materjalid pakkusid lastele uusi ja vahetuid võimalusi eneseväljenduseks. Käbid, liiv, lilled, marjad, oksad ja lehed olid laste jaoks tähenduslikud, kuna need tundusid „päris“ ja „huvitavad“. Neid kasutati mitmel viisil – trükkimiseks, taustade loomiseks või maalimiseks. Samuti mainiti mulda ja vett kui looduslikke „värve“, millega sai katsetada. „Leidsin kivi, mis oli täpselt südamekujuline ja maalisin selle peale.“ (Laps 6)
„Maa oli märg ja sellega sai joonistada, nagu värviga.“ (Laps 8).

Asukoht ja ruumiline paigutus olid laste jaoks olulised tegurid. Lapsed rõhutasid, et õues on „rohkem ruumi“, „rohkem asju, mida kasutada“ ja „rohkem värve ja lõhnu“. Avatud ruum võimaldas neil vabalt liikuda, katsetada erinevaid töövõtteid ja luua suuremõõtmelisi kunstiteoseid.

„Õues saab rohkem joosta ja ka suurelt joonistada.“ (Laps 11)

Kunstitegevusteks valiti erinevaid paiku: muruplatsid, põõsaste lähedus, puude poolt tekkinud varjud, lauad ja pingid. See näitab, et keskkond pakub valikuvõimalusi ja innustab loovust.

„Meeldib asju õues nagu meisterdada, see on lõbus ja mulle meeldib seda teha.“ (Laps 14)

Aastaegade vaheldumine ja ilmastik inspireeris lapsi ning pakkus uusi materjale ja kogemusi. Sügisel kasutati lehti, talvel lund, kevadel õisi – kõik see mõjutas kunstitegevuste sisu ja vormi. Lapsed ütlesid, et aastaajad annavad „uusi ideid“ ja teevad iga tegevuse eriliseks. Samal ajal toodi välja, et ilmastik võib olla ka takistav tegur: vihm ja tugev tuul raskendasid keskendumist ja praktilist tegutsemist. Külmad käed, laialivalguvad värvid ja lendlevad materjalid olid takistused, mida lapsed sageli mainisid. Siiski jäi üldmulje positiivseks – kunsti tegemine õues oli enamiku laste jaoks meeldiv ja soovitud tegevus.

„Kui on talv, siis ei saa liimiga kleepida ega vesivärvidega maalida, sest ilm on selleks liiga külm.“ (Laps 10)

„Ma joonistan näiteks talvepilti sellepärast, et saan looduse pealt justkui spikerdada, kuidas see välja näeb. Sama on ka suvepildiga – vaatan loodust ja saan selle järgi joonistada.“ (Laps 13)

Vaimne keskkond

Laste kogemustes ja hinnangutes õues kunsti tegemise kohta ilmnes selge seos positiivsete emotsioonide ja vaimse heaolu tõusuga. Enim esile kerkinud koodid olid soovid, tunded,

võimalus ise valida ja põnevus. Lapsed seostasid loovtegevusi looduskeskkonnas vabaduse, rõõmu ja rahuloluga.

Valdav enamus lapsi kirjeldas õues kunstiga tegelemist kui positiivset ja meeleolukat kogemust. Sageli kasutati kirjeldustes sõnu nagu „lõbus“, „rahulik“ ja „põnev“, mis viitab emotsionaalsele rahulolule ja pingevabale olekule. Paljud lapsed märkisid, et neil on võimalus väljendada oma mõtteid ja tundeid just õues, mis toetab enesetunnet ja loovust.

„Kui ma maalin, siis mul on hästi hea tuju. Paremini kui toas.“ (Laps 4)

„See teeb rõõmsaks, sest kõik ümberringi on nii ilus.“ (Laps 1)

Vaimset heaolu toetas tugevalt ka autonoomsus. Lapsed tõid välja, et õues saavad nad rohkem ise valida, mida ja kuidas teha. See suurendas iseseisvust ja enesekindlust. Samas ilmnisid ka mõned keerukused: mõne lapse jaoks oli liigne vabadus segadust tekitav, kui juhiseid napib.

„Mina, mina ei joonista siis, kui mind sunnitakse.“ (Laps 3)

„Vahel ei tea, mida teha, kui kõik on lubatud.“ (Laps 9)

Looduslike materjalide avastamine ja kasutamine kunsti eesmärgil pakkus lastele suurt rõõmu ja rahulolu. Paljud kirjeldasid, kuidas nad tunnetasid uudsust ja loomingulist elevust, kui leidsid midagi uut, mida kunstitegevuses rakendada.

„See on põnev, kui saab ise midagi leida ja siis sellega teha pilti.“ (Laps 5)

Sotsiaalne keskkond

Sotsiaalset heaolu kujundasid eelkõige suhted kaaslaste ja õpetajaga. Analüüsist kerkisid esile kaks peamist koodi: *tagasiside* ja *kaaslane*. Lapsed rõhutasid, et kunsti tegemine õues on toredam ja inspireerivam, kui seda teha koos sõpradega. Lapsed kirjeldasid ühistegevusi, kus sõbraga jagati ideid, abistati üksteist ja tehti ühiselt loomingut. Sõprade kaasatus mõjus positiivselt motivatsioonile ja suurendas loovust.

„Me teeme sõbraga koos ja vahel paneme oma pildid kokku, siis tuleb üks suur.“ (Laps 2)

Sõprade valikul lähtuti eelkõige sellest, kellega on hea koostööd teha või kes oskab aidata. Lapsed kirjeldasid, et kunstitööde üle rääkimine ja tööde näitamine teistele tekitas uhkust ja rõõmu, eriti kui keegi kiitis. Osad ütlesid, et nad tunnevad rõõmu ka sellest, kui saavad teiste töid vaadata – see andis inspiratsiooni ja uusi ideid.

„Kui näitan oma pilti, siis kõik ütlevad midagi toredat ja see teeb uhkeks.“ (Laps 4)

Teiste tunnustus, näiteks kaaslaste või õpetaja kiitus, mõjus lastele motiveerivalt ja tõstis enesehinnangut. Oluline oli ka täiskasvanu tugi. Õpetaja kiitus, juhendamine ja

julgustamine tõstsid laste enesehinnangut ja innustasid proovima uusi asju, mis omakorda mõjutas positiivselt laste vaimset heaolu.

„*Kui mul ei tule välja, siis õpetaja ütleb, kuidas teha.*“ (Laps 1)

„*Kui õpetaja ütleb, et hästi tehtud, siis tahan veel teha.*“ (Laps 6)

Ühislooming, koostöö ja üksteise toetamine aitasid luua emotsionaalselt turvalise keskkonna. See omakorda toetas laste julgust eneseväljenduseks ja uute ideede proovimiseks, mis on oluline osa sotsiaalsest heaolust.

Arutelu

Käesoleva uurimistöö eesmärk oli selgitada välja 6–7-aastaste laste arvamused ja kogemused seoses kunsti tegemisega õuekeskkonnas ning selle võimaliku mõju nende füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele heaolule.

Tulemused kinnitavad varasemat kirjandust, mis rõhutab loodusliku keskkonna positiivset mõju laste arengule (Dahlgren & Szczepanski, 2006; Acar, 2014; Witthohn, 2021). Uurimistulemustest selgus, et lapsed tajuvad õues kunsti tegemist positiivse, mitmekesise ja inspireeriva tegevusena. Nende kogemused peegeldasid loodusest tulenevat inspiratsiooni, loomingulisust ja iseseisvat valikuvabadust. Peamisteks kunsti väljendusvormideks osutusid joonistamine, maalimine ja looduslike elementide kasutamine, mis olid tihedalt seotud vahetu keskkonnataju ja ümbritsevast inspireeritud ideedega. Need tulemused on kooskõlas Dahlgreni ja Szczepanski (2006) õuesõppe kontseptsiooniga, mille kohaselt loodus pakub mitmekesiseid, ehedaid ja tähenduslikke õppimisvõimalusi. Samuti toetavad tulemused Ryan ja Deci (2000) enesemääratlemise teooriat, mille järgi sisemine motivatsioon ja heaolu kasvavad, kui inimene kogeb autonoomiat, pädevust ja seotust. Uuringus osalenud laste soov iseseisvalt valida, mida ja kuidas kunsti teha, viitab tugevale autonoomiatundele. See kinnitab, et looduslik keskkond mitte ainult ei toeta loovust, vaid aitab rahuldada psühholoogilisi põhivajadusi.

Tulemused annavad alust väita, et just õuekeskkonna pakutav vabadus ja materjalide mitmekesisus loovad lastele sobiva konteksti eneseväljenduseks ja loovuseks. Kui lapsed said kasutada loodusest pärinevaid vahendeid (nt kivid, lehed, liiv), muutus loomeprotsess neile tähenduslikuks ning isiklikuks. Võib järeldada, et sellised tegevused soodustavad laste tunnetuslikku arengut, nagu kinnitavad ka varasemad uuringud (Kiewra & Veselack, 2016; Timoštšuk, 2005). Kui varasemates õpetajatepõhistes uuringutes on rõhutatud rohkem praktilisi takistusi (Tuuling et al., 2018), siis käesolevas uurimuses keskendusid lapsed

võimalustele ja avastusrõõmule, isegi kui ilmastikuolud mõnikord raskendasid tegevust. See viitab sellele, et laste vaatenurk on paindlikum ja rohkem orienteeritud hetkelisele kogemusele kui takistustele.

Vaimse heaolu aspektist kirjeldasid lapsed õues kunsti tegemist kui rahustavat, rõõmsat ja vabastavat tegevust, mida nad soovisid ise kujundada. Need kogemused toetasid sisemist motivatsiooni, pakkudes lastele turvalist ja inspireerivat keskkonda eneseväljenduseks. Ka sotsiaalne heaolu oli tugevalt seotud kunstitegevustega – oluline roll oli koostööl, sõpradega jagamisel ja õpetajapoolses tunnustuses. Sotsiaalse toe ja koostegemise rõhutamine on kooskõlas Gariboldi ja Catellani (2013) ning Frances et al. (2024) järeldustega, mille kohaselt sotsiaalne suhtlus rikastab loovust ning toetab lapse emotsionaalset arengut. Laste kirjeldused ühistest loominguprojektidest ja vastastikusest kiitusest kinnitavad, et loovus ja sotsiaalne seotus on omavahel tihedalt seotud. Võib järeldada, et ühistegevused kunstis loovad turvalise sotsiaalse keskkonna, kus lastel on julgem katsetada uusi ideid.

Uurimistöo tugevuseks on eelkõige fookus laste enda kogemuste ja arvamuste uurimisel. Kvalitatiivne lähenemine ja poolstruktureeritud intervjuud võimaldasid lastel väljendada oma mõtteid loomulikul viisil ning pakkusid uurijale võimaluse süvitsi mõista laste mõtteid. Lisaks tugevdas töö usaldusväärset prooviintervjuu läbiviimist ning andmete süsteemne kodeerimine ja kategoriseerimine. Kvalitatiivne lähenemine andis võimaluse mõista laste kogemusi süvitsi, kuid eeldas ka uurija teadlikkust oma rollist. Laste keelekasutus ja väljendusviisid nõudsid mõtestamist ja tõlgendamist kontekstis. Selleks osutus oluliseks uurijapäeviku kasutamine, mis võimaldas protsessi käigus jälgida enda mõttekäike, tõlgendusotsuseid ja reflekteerida andmete tähendusi. Uurijapäevik toetas analüüsi sügavust ja aitas hoida fookust laste vaatenurgal, vältides täiskasvanukesksest perspektiivist lähtuvat tõlgendamist.

Peamiseks piiranguks võib pidada uurija eelnevat tutvust osade lastega, mis võis mõjutada laste vastuseid. Uuringus osales 21 last vanuses 6–7-aastat, mille põhjal ei saa teha üldistusi kõigi eelkooliealiste laste kohta. Lisaks sõltub andmete tõlgendamine osaliselt uurija subjektiivsusest, kuigi see on kvalitatiivses uurimuses ka loomulik osa.

Peamiseks piiranguks võib pidada uurija eelnevat tutvust osade lastega, mis võis mõjutada laste vastuseid. Varasem usalduslik suhe uurijaga võis muuta lapsed avatumaks ja julgemaks oma mõtteid väljendama, kuid samas võisid mõned vastused olla suunatud ootuspäraste või uurijale meelepäraste seisukohtade poole. Uuringus osales 21 last vanuses 6–7 aastat, mis on küll piisav kvalitatiivseks analüüsiks, kuid selle põhjal ei saa teha üldistusi

kõigi eelkooliealiste laste kohta. Lisaks sõltub andmete tõlgendamine osaliselt uurija subjektiivsusest, mis on küll kvalitatiivses uurimuses loomulik ja aktsepteeritud, ent eeldab pidevat reflekteerimist. Uurijapäeviku kasutamine aitas siinjuures kaasa, võimaldades jälgida ja teadvustada enda tõlgendusprotsessi ning hoida tähelepanu laste vaatenurgal.

Uuringu tulemused viitavad sellele, et õues kunsti tegemine võib olla tõhus viis toetada laste heaolu ja loovust. Õpetajad saavad tulemustest lähtudes kujundada selliseid õpi- ja mängukeskkondi, kus lapsed saavad iseseisvalt otsustada, kasutada loodust loomeprotsessis ning teha koostööd teistega. Samuti võib looduslike materjalide integreerimine kunstiõppesse aidata lastel paremini mõista ümbritsevat maailma ja tunda suuremat seotust loodusega. Tulemused võivad olla ka lapsevanematele väärtuslikud, kuna need toovad esile loodusel põhineva loomingulise tegevuse kasuliku mõju lapse emotsionaalsele ja sotsiaalsele arengule. Haridusasutused võiksid kaaluda õuesõppe- ja kunstitundide tihedamat lõimimist, pakkudes õpetajatele vastavat koolitust ja vahendeid. Uue ja huvitava leiuna ilmnis, et mitmed lapsed kirjeldasid looduse jälgimist kui loomingulise protsessi osa – nad nimetasid seda justkui „spikerdamiseks“, mille kaudu nad saavad paremini joonistada või maalida. Selline loodusest lähtuv kujutlusvõime kasutamine ei ole senises kirjanduses põhjalikult käsitletud ja pakub potentsiaali edasisteks uuringuteks.

Tulevikus võiksid edasised uuringud pakkuda laiemat vaadet õues kunsti tegemise tähendusele, kaasates lisaks lastele ka lapsevanemate ja õpetajate vaatepunkti. See võimaldaks kujundada terviklikumat arusaama, kuidas erinevad osapooled seda kogemust mõtestavad ja millist mõju see laste arengule avaldab. Samuti oleks väärtuslik võrrelda lasteaedu, kus on teadlikult rakendatud õuesõppe lähenemist nendega, kus see ei ole süsteemne praktika – see aitaks paremini mõista, millised tingimused toetavad laste loovust ja heaolu. Edasised uuringud võiksid hõlmata suuremat valimit ja rohkemaid lasteaedu, mis aitaks suurendada tulemuste üldistatavust ning pakkuda veelgi sisukamat panust haridusuuringute valdkonda.

Tänuõnad

Soovin südamest tänada kõiki lapsi ja nende perekondi, kes osalesid minu uurimistöös. Ilma teie usalduseta ei oleks see uurimistöö saanud teoks.

Täna sügavalt ka oma perekonda ja kolleege – teie toetus, mõistmine ja julgustus andsid mulle jõudu hetkedel, kui kirjutamine tundus eriti keeruline. Akadeemilise töö kirjutamine ei ole mulle kunagi olnud lihtne ülesanne, mistõttu on iga toetav sõna ja julgustav pilk olnud erakordselt väärtuslikud.

Erilised tänusõnad kuuluvad mu kallile sõbrannale Kaisale, kursaõde Triinule ja kolleegile Alisile – teie toetus, usk minusse ja innustus aitasid mul edasi liikuda ka siis, kui endal lootus kippus kaduma. Aitäh, et olemas olete!

Samuti tahan tänada oma juhendajat, Irja Vaasi, kelle kannatlikkus ja tagasiside aitasid mul selle töö lõpule viia.

Kõigile, kes sellel teekonnal minu kõrval olid – aitäh kogu südamest!

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Triin Tammeorg

Kasutatud kirjandus

- Acar, H. (2014). Learning Environments for Children in Outdoor Spaces. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 141, 846–853.
- Basak, R., & Erdem, C. (2022). Art-Based Kindergarten Practices and Their Coherence with Art Curriculum Objectives. *Journal of Education and Learning*, 11, 119–132.
- Cremin, T., Glauert, E., Craft, A., Compton, A., & Stylianidou, F. (2015). Creative little scientists: Exploring pedagogical synergies between inquiry-based and creative approaches in early years science. *Education 3–13*, 43(4), 404–419.
- Claiborne, L., Morrell, J., Bandy, J., & Bruff, D. (2017). Teaching Outside the Classroom| Center for Teaching| Vanderbilt University.
- Dahlgren, L. O., & Szczepanski, A. (2006). Õuesõppe pedagoogika: raamatuharidus ja meeleline kogemus. Tallinn: Ilprint.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). The general causality orientations scale: Self-determination in personality. *Journal of Research in Personality*, 19(2), 109–134. [https://doi.org/10.1016/0092-6566\(85\)90023-6](https://doi.org/10.1016/0092-6566(85)90023-6)
- Erdem, D. (2018). Kindergarten Teachers' Views About Outdoor Activities. *Journal of Education and Learning*, 7(3), 203. <https://doi.org/10.5539/jel.v7n3p203>
- Ershadi, M., & Winner, E., (2020). Children's Creativity. Runco, M., & Pritzker, S., (Koost). *Encyclopedia of Creativity*. Elsevier, 144-148. Academic Press. https://www.researchgate.net/publication/336127128_Children's_creativity
- Frances, J., McDonald, J., Miller, R., & Tzoulas, K. (2024). Nature-based creative arts activities in early childhood education: a critical interpretive synthesis. *International Journal of Early Years Education*, 32(1), 58–75.
- Frances, L., Quinn, F., Elliott, S., & Bird, J. (2024). Outdoor learning across the early years in Australia: Inconsistencies, challenges, and recommendations. *The Australian Educational Researcher*. <https://doi.org/10.1007/s13384-023-00685-x>
- Gariboldi, A. & Catellani, N. (2013). *Creativity in pre-school education*. https://www.academia.edu/36601944/Creativity_in_pre_school_education
- Guerra, M., & Villa, F., V. (2020) *The teacher's role in the relationship between creativity and outdoor education: A review of the literature*. 9, 131-149. https://www.researchgate.net/publication/351049069_The_teacher's_role_in_the_relationship_between_creativity_and_outdoor_education_a_review_of_the_literature

- Harris, M. A. (2021). Growing among Trees: A 12-month process evaluation of school based outdoor learning interventions. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 23(3), 232–243. <https://doi.org/10.1080/14729679.2021.2001758>
- He, F. (2024). The integration strategy and effect evaluation of art teaching and mental health counseling in preschool education. *International Journal of Social Sciences and Public Administration*, 2, 61–70. <https://doi.org/10.62051/ijsspa.v2n1.09>
- Kalmus, V., Masso, A., Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys/>
- Kiewra, C., & Veselack, E. (2016). Playing with Nature: Supporting Preschoolers' Creativity in Natural Outdoor Classrooms. *International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 4(1), 70–95.
- Laherand, M-L. (2010). Kvalitatiivne uurimisviis. Tartu: Sulesepp.
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). Intervjuu. *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <http://samm.ut.ee/intervjuu>
- Nevanen, S. (2014). Kindergarten and school as a learning environment for art. *International Journal of Education Through Art*.
- Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, & T. Vihalemm (Toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <http://samm.ut.ee/valimid>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.
- Ryan, R. M., & Vansteenkiste, M. (2023). Self-Determination Theory: Metatheory, Methods, and Meaning. R. M. Ryan (toim), *The Oxford Handbook of Self-Determination Theory* (lk 0). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780197600047.013.2>
- Zhang (张静), J., Fan (范舒茗), S., & Huang (黄忠敬), Z. (2024). How Do Students Develop Creativity and Curiosity? The Role of Out-of-School Activities. *ECNU Review of Education*, 20965311241228282. <https://doi.org/10.1177/20965311241228282>
- Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale (2010). Riigi Teataja I 2010, 61. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13360326>

- Timoštšuk, I. (2005). Loodusõpetus. Kivi, L. & Sarapuu, H. (koost). Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat, 185-198. Atlex.
- Tuuling, L., Õun, T., & Ugaste, A. (2018). Teachers' opinions on utilizing outdoor learning in the preschools of Estonia. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 19, 1–13. <https://doi.org/10.1080/14729679.2018.1553722>
- Vahter, E. (2017). Kunst. *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaia*, 247-265.
- Vihalemm, T. (2014). Fookusgrupi intervjuu. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/fookusgrupi-intervjuu/>
- Witthohn, A. L. (2021). Outdoor Learning as a Chance for Preschool Children to become a 'We' and an 'I': Preschool Teachers' Perception towards Outdoor Learning in Swedish Preschools.

Lisad

Lisa 1. Intervjuu kava

Laste kogemused kunsti tegemisel õuekeskkonnas:

1. Milliseid kunstitegevusi meeldib sulle õues teha? Kas joonistada, maalida, voolida või midagi meisterdada?
2. Kui tihti teed õues kunsti?
3. Mida sulle meeldib kõige rohkem teha, kui saad õues kunsti teha? Miks?
4. Kust sa saad ideid, mida õues joonistada, maalida või meisterdada?
 - 4.1. Mis teeb õues ideede leidmise keeruliseks/lihtsaks?
 - 4.2. Räägi mõnest põnevast asjast, mida õues näinud oled ja seda oma kunstitöös kasutanud?
5. Mida tahad õues kunsti tegemisel veel proovida?

Füüsiline keskkond

1. Millised kohad sulle õues meeldivad, kus kunsti teed? (näiteks lauad, pingid või mõni eriline koht)
2. Mida sa kasutad õues kunsti tegemisel aluseks? On sul molbert, papp, laud või midagi muud?
3. Kust leiad õues looduslikke materjale kunstitegevuste jaoks?
4. Milliseid looduslikke materjale oled kunsti tegemisel kasutanud?
5. Kuidas oled looduslikke materjale oma kunstitöös kasutanud? (maalinud, kleepinud, trükkinud vms)?
6. Kuidas sa ennast tunned, kui teed õues kunsti? Kas see on lõbus, väsitav või tekitab hoopis muu tunde? Miks?
7. Milline ilm teeb kunstitegevuse tegemise ões keeruliseks?
8. Mis võib veel õues kunsti tegemise keeruliseks muuta?
9. Mida sa joonistad, maalid või meisterdad erinevatel aastaaegadel? Kas talvel ja suvel tulevad erinevad ideed? Miks?

Vaimne keskkond

1. Milline on sinu tuju, kui oled õues? Kas see muutub, kui hakkad joonistama, maalima või meisterdama? Kuidas?
2. Kuidas sa ennast tunned, kui saad loodusest leitud asju looduslikke materjale oma kunstitöös kasutada?

3. Kui saad ise valida, mida joonistad, maalid või meisterdad, kuidas see sind tundma paneb? Kas on lihtsam või keerulisem ise otsustada mida sa teed? Miks?
4. Mis teeb õues kunsti tegemise põnevaks?
5. Kuidas sa end tunnend, kui sind kunstitöö eest kiidetakse?
6. Kuidas õpetaja sind kunsti tegemisel aitab? Kas tema selgitused muudavad midagi lihtsamaks?
7. Milliseid uusi asju oled õues õppinud seoses kunsti tegemisega? Kas oled proovinud mõnda uut tehnikat või materjali?
8. Kui saaksid midagi täiesti uut proovida õues kunsti tehes, siis mis see oleks?

Sotsiaalne keskkond

1. Kuidas valid sõpru, kellega koos kunsti teed?
2. Kuidas sulle meeldib kunstitööde üle arutada ja neist rääkida?
3. Mis tunne on oma kunstitööst teistele rääkida või seda näidata?
4. Kuidas õpetaja või sõbrad sind aitavad, kui tekib raskus?
5. Kuidas sulle meeldib koos teistega midagi uut õppida või luua?

Lisa 2. Uurijapäeviku väljavõte

04.02.2025 Prooviintervjuu. Intervjuu kestis 19 minutit

Prooviintervjuu viisin läbi oma pojaga, kes on kuueaastane. See oli veidi keeruline, sest ta tahtis rääkida ka muudel teemadel ja pidin teda suunama tagasi teema juurde. Kuna tegevus toimus kodus (turvalises keskkonnas), siis hakkas laps intervjuu ajal ka ringi liikuma. Samas andis prooviintervjuu läbi tegemine mulle palju tagasisidet küsimustiku osas. Ühe küsimuse juures teatas laps koheselt, et seda sa juba küsisid. Pärast küsimustikku üle vaadates sain ise ka aru, et kahes plokis oli sisult sama küsimus ja laps tabas selle kohe ära. Samuti sain enda jaoks vajalikku infot küsimuste sõnastamise osas, et endal oleks suupärane küsida ja lapsel mõista.

06.02.2025-07.02.2025 Prooviintervjuu transkribeerimine ja kodeerimine

Selleks, et transkribeerimisest paremini aru saada, otsustasin et teen seda manuaalselt ja ei kasuta programmi. Tegemist on äärmiselt mahuka ülesandega ja vajab rahulikku ning vaikset keskkonda. Soovisin prooviintervjuu ühepäevaga ära transkribeerida, aga umbes 3 minutit enne lõppu sai jaks nii otsa, et jätsin väikese osa järgmisesse päeva. Selle tegevuse käigus sain aru, et pean ise andma vastajale rohkem aega. Lisaks sain aru, et aeg-ajalt küsisin täpsustavaid küsimusi, et vastaja saaks paremini küsitut mõista. Küsimusi koostades püüdsin need teha lühikesed, et lapsel oleks lihtsam, kuid küsimusi esitades tekkisid sinna loomulikult asesõnad, mis eelnevalt olin ära jätnud.

Kodeerimine on alguses väga keeruline. Ajan õppevideost järke, kuidas mida teha, aga ega lõpuni kindel ei ole, et õigesti teen. Kõige keerulisem on koodidele nimede andmine. Kunagi varem ei ole sellise asjaga kokku puutunud, siis on väga raske mõista, kuhu peaksin välja jõudma.

27.02.2025 Programmide katsetamine intervjuude salvestamiseks ja transkribeerimiseks

Heli salvestamiseks katsetasin erinevaid äppe. Valisin välja "Helisalvestaja" äpi, sest seda oli lihtne kasutada ja see salvestas õiges formaadis faili, mille saan pärast tekstiks.ee keskkonda üles laadida. Proovisin ka selle osa protsessist läbi ja tekstiks.ee muutis ilusti minu jutu tekstiks. Lisaks katsetasin ka tekstifaili QCAmapi üleslaadimist, et ka see osa toimiks. Helisalvestaja äpi miinuseks võib olla pikkade intervjuude läbiviimine.

Lisa 3. Kodeerimise näide

Question for analysis Millised on 6-7-aastaste laste kogemused kunsti tegemisel õuekeskkonnas?	1.7 [TT] Mhmh. Mis sulle meeldib õues kunsti tegemise juures? [00:00:38]	
Content analytical technique Inductive Category Formation	1.8 [JU] Et me saame hommikul ka õues putru süüa. [00:00:42]	
Definition of selection criterion ...	1.9 [TT] Kui sa mõtled nüüd kunstitegevuse peale. Näiteks joonistamise peale. Mis sulle selle juures kõige rohkem meeldib? [00:00:48]	
Abstraction level ...	1.10 [JU] Meile antakse pildid ja me peame neid kas löikama välja ja siis joonistama või lihtsalt joonistama. [00:01:00]	RQ1-1
Content analytical units	1.11 [TT] Kust sa saad ideid, mida õues joonistada, maalida või meisterdada? [00:01:05]	
Coding unit Clear meaning component (seme) in the text	1.12 [JU] Paus. Meisterdada ma saan näiteks liivast. [00:01:16]	RQ1-3 RQ1-4
Context unit intervjuu	1.13 [TT] Kust veel ideed tulevad? [00:01:19]	
Recording unit All Documents Count multiple codings per document	1.14 [JU] Paus. Okstest ma saan teha keeriseid. [00:01:28]	RQ1-3 RQ1-4
	1.15 [TT] Jaa. Mis teeb sinu jaoks Mis teeb õues ideede leidmise keeruliseks või just lihtsaks? [00:01:36]	
	1.16 [JU] Keeruliseks teeb see, et kui me näiteks joonistame, siis näiteks mida me joonistame. Äkki näiteks oksadega näiteks maapinnale või kiviga seinale. [00:01:55]	RQ1-5
	1.17 [TT] Räägi mõnest põnevast asjast, mida õues näinud oled ja siis seda oma kunstitöös kasutanud?	

Category system

- RQ1-1: Mida tehakse**
[edit] [add] [delete]
- RQ1-2: Sagedus**
[edit] [add] [delete]
- RQ1-3: Laste ideed**
[edit] [add] [delete]
- RQ1-4: Looduslikud materjalid**
[edit] [add] [delete]
- RQ1-5: Takistused**
[edit] [add] [delete]
- RQ1-6: Asukoht**
[edit] [add] [delete]

Lisa 4. Koodipuu

Uurimisküsimused	Kategooriad	Koodid
Millised on 6-7-aastaste laste kogemused kunsti tegemisel õuekeskkonnas?	Kogemus	Mida tehakse
		Sagedus
		Laste ideed
Kuidas lapsed ise tajuvad õues kunsti tegemise mõju oma füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele keskkonnale?	Füüsiline keskkond	Looduslikud materjalid
		Takistused
		Asukoht
		Aastaajad
	Vaimne keskkond	Soovid
		Tunded
		Võimalus ise valida
		Põnevus
	Sotsiaalne keskkond	Tagasiside
		Kaaslane

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____ Triin Tammeorg _____,

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
Eelkooliealiste laste arvamused õues kunsti tegemise mõjust füüsilisele, vaimsele ja
sotsiaalsele heaolule _____,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on _____ Irja Vaas _____,

(juhendaja nimi)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni
autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks
Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i
litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja
üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni
autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Triin Tammeorg

14.04.2025